

כאשר כועסים האלים

שית הפעולה לא היתה כל אפשרות לע- זור להם.

מעולם לא היתה רמת המשמעת של ימאינו כה גבוהה. מראה האיים פני ה- הניצולים... עיניים שמוטות, נושאות... לא יעזבוני לעולם. לעולם לא אוכל עוד לישון בשלחה."

רק את חובתי. בישראל עוררו הידיעות על המתרחש באיים זכרונות מימי רעידת האדמה הגדולה ב-1927 (ש- היתה סגנה במדינה בהרבה מרעידת ה- אדמה הנוכחית). גאחה על פעולתו ה- אנושית של הצי הישראלי. מפקדה של השייטת נהפך בן לילה לגיבור לאומי. חבר אצ"ל היה על שלמה אנגל לע- מוד בהרבה סכנות, להתבונן בהרבה מר- אות קשים עוד מילדותו היתה כל הת- עניינותו נתונה ליב. הספרים החביבים עליו ביותר היו של ג'ק לונדון ויוסף קונרד.

עם הקמת צה.ל. הצטרף לחיל-הים, שינה את שמו להראל. למרות עברו ה- פוליטי הבלתי-ישר, עלה בדרגה, היה לסגן-אלוף.

כסביו שעבר היתה זו הפעם הראשו- נה ששיחק פעולה עם הבריטים. במעשה ההצלה האמיתי, עליו פיקד, כשהה ב- דרגה, יחד עם לורד לואיס מאונטבטן. כשהחלו העיתונים והרדיו להעלות את שמו על נס, הודיע ברדיגורמה לחיפה: "אינני מזה כל הרעש. עשיתי רק את חובתי, לא יותר". היה זה טיפוס ל- אישי, אשר צניעותו מתהרה עם אומץ- ליבו.

והששנות אצל אנשי מדע, שנזכרו כי בישראל אין אף סייסמוגרף (מכשיר ה- הרושם כל רעד קל באדמה, מאפשר ל- דעת מראש על רעידות אדמה רציניות) אחד. הסייסמוגרף הקרוב ביותר לישראל נמצא בבלנוו.

שם לא תתוארנה. המראות ישיארו צל- קח עמוקה בנפשנו לכל החיים. עבדנו 24 שעות ביממה, העברנו פצו- עים ליבשה וחילקנו מזון ומים לחושבי האי המבוהלים. ימים נוקשים בכו כתינוקות כשהו-



סגן-אלוף שלמה הראל
"קץ העולם בא."

כרחו לדחות תריסריים של פליטים אשר שטו בסירותיהם דרך ים משתולל אל האניות. בתקנה לעלות על סיפונן. אך ההוראות היו להעביר רק את הפצועים והחולים.

זקן, בדמעות בעיניו, ייבב ללא הרף: "קץ העולם בא, הוי, אלהים, אלוהים..." אותות ס.א.ס. שודרו ללא הרף, ב- עזרת הליוגרף, מן ההרים, מקום בו הצטופפו אלפי פליטים, ללא בית, מזון ומים, נתונים לסכנה מיידית. אך ברא-

גליו הכתולים של הים התיכון ליקקו בנחת את חופיהם של שלושת האיים, ואנסה, קסאלונייה ואיתאקה, שקודם לכן היו נודעים בעולם רק כמקום עלילותיו של אודיסיאוס וחבר מרעיו, הכולל אלים ואנשים. לפתע, ללא כל אזהרה מוקדמת, ניתך על האנשים ועם האלים: האדמה החלה לנוע מתחת כפות רגליהם.

נהמות פרצו מבטן האדמה, עשן היר- תמר מן הסדקים שניבעו בקרקע. עד מהרה התפשטו שרפות-ענק, הכחידו כליל את הערים השלולת ארגוסטוליו וזקינטוס, ועוד אחדות נוספות. חוך רג- עים מספר לא נותר דבר במקום שהיה קודם לכן יישוב אנושי פורה.

הרדיו קורא לעזרה. רעיות אדי- מה היו תמיד מן האסונות הגדולים ב- יותר שבאו על המין האנושי. רעידת האדמה הגדולה הראשונה שנרשמה אר- עה ב-1755 בליסבון, בה נהרגו אותה שנה בין 10 אלפים ל-20 אלף איש. ב- התפרצות הר-ג'עש באי קאראקאטו נה- רגו 36 אלף איש ב-1883, רעידת-אדמה בצפון תורכיה הביאה קץ על כ-100 אלף איש, וכמספר היה נשמדו ב-1950 ב- רעידת אדמה באסאם שבהודו.

הודעות הרדיו המבוהלות ששודרו מ- שלושת האיים ובקשו הצלה וסעו, נק- לטו על ידי שלושה ציים: הצי האמרי- קאי הששי המסייר עתה בים התיכון (ראה מסע ישראל). קבוצה של אניות בריטיות ושייטת של חיל הים הישראלי, שעסקה בתימרונים, אישם במימי הים התיכון.

עיניים שמוטות, נושאות... מספר קצין ישראלי שלקח חלק פעיל בפעולות ההצלה:

"האי זאנטה נמכסה בעשן, שעלה מן הלהבות אשר בערו בו. הוחצות שראינו

הברירה: ביטול המכירה או מות. תשובת יוסוף: אם יקרה ילד משהו, יחסלו צעירי אבויגוש את חברי הועד הערבי לעילון. האיום לא הועיל: עוד באותו לילה פלחו קלעים את דלת-הברזל של בית יוסוף, ב- כביש הראשי. יוסוף ובני ביתו לא נפגעו. אולם החורים נשארו בדת עד היום. היתה זאת פתיחת המלחמה. לא היה כל ספק באיזה צד של החזית נמצא הכפר אבויגוש: הוא סיפק ונשק לירושלים הנצורה. כשנודע כי האנגלים עומדים למסור את בניין המשטרה למטה הערבי ששכן אז במית'א, התבצרו בני הכפר בבניין התחנה ומסרוהו ליהודים. את ביתו שלו, בעל ה- דלת הנקובה, מסר יוסוף מרצונו למטה הר- אל, לשעת החירום.

בעיני הלוחמים הערביים היה הכפר אבו- גוש קן של בוגדים. הלגיון הפגיו את הכפר, השיח יותר פגיום מאשר על כל הישובים היהודיים בסביבה. כדי למנוע את הרס הכ- פר עשו הזקנים מעשה מוזר: הם עברו את הקו אל השטח הערבי, עד עבור ועם. טוע- נים הם: היהודים הם שביקשו מהם לעשות זאת, כי היו מעוניינים שיהיו להם ידיים מעבר לחזית. לפני כן עזרו לפלמ"ח לכבוש את הקאסטל, וכבשו למען היהודים את בית- איקסה במבואות ירושלים.

כשנודעו התוחלים נשמו בני אבויגוש לר- וחה. הם ידעו כי עתה יגמלו להם היהודים על 150 שנה של ידידות ללא-תקדים. הם יח- זירו מיד את כל בני הכפר שעברו את הקו, ירימו על נס את הכפר ויוכיחו לעולם כולו מה שכרם של יודים.

יתכן כי בלבן חלם יוסוף אבויגוש חלום. נוסף: הוא, הערבי החשוב היחיד שהצטרף למלחמת-השחרור העברית, לא על מנת ל- קבל פרס אלא ללוחם בהכרה, יתפוס מקום חשוב במערכת המדינה החדשה.

האשה גורשה. לא היה דרוש זמן רב כדי לשכנע את הערבים שחלומותיהם לא היו אלא חלומות.

בשביל הפליטים החדשים לא היה אבו- גוש אלא אחד הכפרים הערביים שנשארו, לרוץ המזל, במדינה. יתר על כן, היה זה כפר גרוץ מכל שאר הכפרים, כי הוא נתן עזרה לפורשים.

השלטונות החלו מצייקים לבני אבויגוש. מבחינה כלכלית לא היה מצב הכפר גרוץ משהיה קודם לכן. אולם בני הכפר שגלו לא הוחזרו מיד אלא ספיץ-ספין במרוצת השנים בצורה המרגיזה ביותר. אשתו של יוסוף הסתגנה לכפר, גורשה בהרפה יחד עם ילדיה, הוחזרה רק ארבע שנים אחרי קמת המדינה.

יום אחד נעלם יוסוף עצמו. ידידיו סבורים כיום שעבר בעצמו מן הקוים, אחי שעצמו התמוטטו כתוצאה מן היחס אליו. הוא עצמו מסרב לדבר על כך, רק מעיר באירוניה: "גרתי בבית-מלון בירושלים, יצאתי בבוקר. אמרתי לבעל בית-המלון שאחזור כעבור שעה. פתאום גיליתי שאני רוצה גורא לעבור את הגבול..."

כמה מבני הכפר, בהנהגת מחמוד ראשיד אבויגוש, שנתמנה על-ידי היהודים למוכתר, חשבו כי הלחצה באה כתוצאה מיחסי הכפר עם לח"י. הם הפכו אנשי מפא"י נאמנים. בנייהם ובין חבורת יוסוף פרץ סכסוך-אדם. חמור מלחה במעשי אלימות ושפיכת דם. אולם לבסוף הבינו שני הצדדים כי אין

שני, מעבירים את קולו על גלי-האחר למיל- יוני הערבים שמעבר לגבול, אולי שולחים אותו לייצג את המדינה לעיני העולם.

אולם השבוע יאב יוסוף אבויגוש וחיכנו תכניתו להגירה לכאמיקה הדרומית.

באותו שבוע התפוצצו רימונים ליד הכפר. ביום קץ. החוק יחקרו מי זרק רימונים אלה — אם היו אלה בני אבויגוש או ידי- דיהם, כפי שקבעה המשטרה, או אם בויים הענין כולו, כפי שסוען מוכתר אבויגוש.

הכרזו השבוע מחמוד ראשיד אבו גושי ראש המועצה המקומית תכול-העיניים, בן 55, מסר לקרן הקימת בימי חיו אצל דונמים של קרקעות: "זוהי פרובוקציה. זה מגוחך לחשוב שבני אבויגוש יפוצצו בית בתוך כפרם שלהם, ועוד בית של ידידיו. אם כלב המשטרה הוביל לביתו של איש אבויגוש, הרי זה פשוט מפני שהאיש עובד בשדה ליד קרית-ערים. הארבעה שנסארו הם זקן בן 55, ושלושה ערבים מבית-נקופה שגרו אצלו, אחד מהם בן 65, ואחד בן 17. ערבים אלה גורשו מכפרים, והם דרים באבויגוש לפי בקשת השלטונות."

המוכתר לא אמר יותר. אולם היו שחששו חשש חמור: שהמקרה בוצע אמנם על ידי מסתננים, שונאי אבויגוש, אלא ששונאי אבו- גוש בממשלה ניצלו את המקרה המכאיב כדי לערור את דעת-הקהל היהודית נגד ה- כפר, לגזול ממנו את שארית קרקעותיו. במצב-הרוח הנרגש של מלחמה-זעירה על הגבול, היה קל ליצור שגאה בכוחות אנשים, שאינם בקיאים בעניינים ערביים, ואינם מב- חיים בין ערבי ורבי.

אולם לא פחות חשוב מן הנסיון לרצח, היה מעשה-ירצח גדול יותר: רצח ידידותם של בני אבויגוש לעם הערבי, שבוצע באכ- זריות ובשיטתיות משך חמש שנות קיומה של מדינת ישראל.

רצח הרה-סכנות. אין הוא מסכן רק את בני הכפר עצמם, הוא מסכן את בטחון המדינה, הוא עלול לעלות בחיי בני-אדם לאורך כל גבולותיה.

רצח שבוצע בכונה תחילה, בדם קר, ללא

בו לו, נצטוו להחזיק זמן רב רדיו באוויר, הוחזק משך שעות רבות כ-מסתנן". שני נכבדים זקנים הופשטו ברחוב הראשי של הכפר לשם "חיפוש", נשלחו הביתה בבג- דייהם התחתונים. המוכתר הפציץ את הכנסת בתוכריים, אולם הכנסת היתה עסוקה.

מקהיר עו בגדאד. יתכן מאד שהשוט- רים חשבו כי הם משרתים את המדינה. לשם מה דרוש כפר ערבי על אמ הדרך לירושלים? היה מקום להניח שהכפר, כמו כל כפר ערבי מימים ימימה, עוסק קצת בהברחה. ברור היה גם כי בני הכפר קיימו קשר עם משפח- תיהם מעבר לגבול, שטרם הוחזרו למדינה. אולם הכפר אבויגוש לא היה כפר רגיל. הוא היה סמל. בכל רחבי המרחב, במקום שדרכו בו רגלו של פליט פלשתינאי, מסמל הכפר אבויגוש דבר ברור מאד: הציבור ה- ערבי היחיד שקשר בגלוי ובפרוש את גו- רלו לגורל היהודים, לא למחרת כניסת חיילי צה"ל לכפר, אלא כמה דורות לפני שחיילי צה"ל הוכנסו לכפר על-ידי בני-הכפר עצמם. הידיעה כי ליד אבויגוש נזרקו רימונים על היהודים וכי המשטרה אסרה את בני הכפר, עברה כזעזוע מקאהיר ועד בגדאד.

בעיני המיליונים היתה זאת ההוכחה: לא יתכנו חיים משותפים של יהודים וערבים. לא ישכון דגל אחד חצי-הסחר ומגן-דודי.

ד-ג'ג' הרש. בחדר צר בכפר אבויגוש הסיק את אותה המסקנה המרה יוסוף אבו- גוש. ביתו, ממסרו ברצון לפלמ"ח בימי המלחמה נשאר מוחרם בידי היהודים. אשתו ושלושת ילדי נדחקו באותו חדר. הוא עצמו בן אחד הערבים העשירים ביותר בפלשתינ, נשאר אביון וחסר-פרנסה.

לא היתה זאת רק טרגדיה אישית. היתה זאת טרגדיה של מדינה: של מדינת ישראל. יוסוף אבויגוש אינו גאון. אין הוא הוגה דעות חד לא מנהיג המונים. אולם הוא אדם ישר, המסיק בנפשטות את המסקנה מדעותיו. מראס-אלינקורה ועד אוס-דאראש לא הטיל אף ערבי אחד ספק בכנותו. הוא למד עברית רוטה, התלבש והתנהג כיהודי. הוא היה הדוגמה החיה למה שיכול היה להיות: הטיפוס הישראלי החדש, בן העם הערבי. הוא היה יותר מזה: הדוגמה החיה לכך שיתכן ערבי בעל הכרה לאומית, המי- בין כי הברית בין ערבי ולערי היא אכן הפינה למרחב משוחרר ומלוכד.

למדינת ישראל לא היו אבויגושים רבים. במדינה אחרת היו הופכים איש זה לדה-גול

הם עושים אלא את רצונם של אינטריגנים יהודיים. הם ערכו בנייהם סולחה, הקימו חזית משותפת.

כרמי נבות. היתה זאת חזית עגומה מאד. מעשי ההתעללות בכפר גברו. היהודים הפקיעו כמה חלקות אדמה. הטענה הפור- מלית היתה נכונה: בעלי האדמה שהו זמן מה מחוץ למדינה. אמנם, הם עשו זאת מפני שהלגיון הפציץ את בתיהם, ומפני זה היהודים עצמם ביקשו מהם לעשות זאת. אולם החוק אינו מתחשב בפרטים כגון אלה. אך גם בעיני החוק היה מוזר פרט קטן אחר: לא כל אדמותיהם של "נפקדים" אלה הופק- עו, אלא רק כמה חלקות. היו אלה במקרה החלקות הטובות ביותר, שהיו דרושות ל- משק נוה-האילון — המשק שבגללו כמעט נרצח יוסוף אבויגוש. איש מתחרת חתיק, עורך-דין שמואל תמיר, הגיש משפט בשם אבויגוש.

בין הכפר לבין קציני המשטרה פרצה מל- חמה גלוויה. לילה אחד כשריד המוכתר לע- שות את צרכיה, נאסר על-ידי שוטרים שאר-

צחוק בצד...

זכור	נקה
דרך ארוך	ארוכה
רגלים יפים	יפות
מסיים קצרים	קצרות
שנים לבנים	לבנות
נעליים שחורות	שחורות
שלחן גדול	גדולה
חלונות פתוחים	פתוחות

מה אתה יודע על המין?